

Aan het college van B&W Horst aan de Maas
p/a Postbus 6005
5960 AA Horst

Horst, 16 augustus 2020
Betreft: handhaving coronamaatregelen

Geachte College,

Onlangs hebben we in een gesprek met wethouder Bouten onze zorgen geuit betreffende de manier waarop omgegaan wordt met de risico's van Corona in het algemeen en met betrekking tot arbeidsmigranten in het bijzonder. Wij hebben binnen de werkgroep huisvesting arbeidsmigranten een inventarisatie gemaakt van de stand van zaken van de inzet van de gemeente Horst aan de Maas om die risico's zoveel mogelijk te beperken. Onzes inziens is handhaving van coronamaatregelen daarvan een belangrijk onderdeel.

Zoals het kabinet in haar reactie op de aanbevelingen van het zogenaamde aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten stelt hebben besmettingen in de vleesindustrie en de fruithandel "pijnlijk duidelijk gemaakt dat er maatregelen moeten worden getroffen om arbeidsmigranten te beschermen". De incidenten laten zien dat de problemen urgent zijn en dat bescherming van arbeidsmigranten tegen het coronavirus – en daarmee bescherming van de gehele bevolking in Horst aan de Maas en omstreken – niet kan wachten. Het is prima dat het kabinet positief staat tegenover de aanbevelingen van het aanjaagteam. Maar het zal nog wel enige tijd duren voordat er concrete maatregelen voortvloeien uit de aanbevelingen én vervolgens dat die maatregelen in de praktijk tot uitvoering komen. Nu we zien dat het coronavirus weer in toenemende mate haar aanwezigheid laat voelen in een toename van het aantal besmettingen en er steeds indringender gesproken wordt over de kans dat we te maken krijgen met een tweede "golf" nemen onze zorgen over de situatie onder arbeidsmigranten in Horst aan de Maas toe.

In het gesprek met wethouder Bouten hebben we al een aantal voorbeelden genoemd, die onze zorgen voeden. We kunnen constateren dat ook de discipline onder inwoners van Horst aan de Maas daalt en dat niet iedereen zich meer houdt aan de basisregels, waaronder de anderhalve meter afstand, die in acht moet worden genomen. Maar voor arbeidsmigranten is het om verschillende redenen erg moeilijk zich aan de coronamaatregelen te houden. Zonder aan de individuele verantwoordelijkheid van arbeidsmigranten voorbij te gaan, moeten we toch vast stellen dat de omstandigheden waaronder ze verkeren, niet optimaal zijn. Hoewel burgemeester Palmen in een gesprek met SP-Tweede Kamerlid Jasper van Dijk op radio NPO 1 d.d. 26-4-'20 stelde dat er – in samenwerking met vervoersonderneming Munckhof - speciale voorzieningen zijn getroffen om het vervoer van arbeidsmigranten veilig te laten verlopen, zien we toch elke dag dat – bijvoorbeeld op de parkeerterreinen in het centrum van Horst – busjes arriveren waarvan elke plek bezet is door een arbeidsmigrant, die dus absoluut niet kunnen voldoen aan de anderhalvemeter-norm. Het zijn vaak uitzendbureaus die verantwoordelijk zijn voor het vervoer van de arbeidsmigranten in deze busjes. De arbeidsmigranten in de busjes wonen en werken niet per se op dezelfde plek en zijn daarom niet te beschouwen als één huishouden. Omdat de arbeidsmigranten in het busje al op elkaar zitten is het logisch dat zij bij het bezoek aan bijvoorbeeld de supermarkt ook die anderhalvemeter-norm

negeren, ten opzichte van elkaar niet, maar ook niet ten opzichte van andere bezoekers van de supermarkt. Bericht kregen we ook van de eigenaar van een winkel voor tweede hands kleding, waar vaak ook arbeidsmigranten kleding kopen, omdat de prijzen er relatief laag zijn. Meerdere keren heeft de eigenaar te maken gehad met Bulgaarse en Roemeense arbeidsmigranten die kleding willen kopen en bij het onderhandelingen over de prijs te dichtbij komen. Als de eigenaresse daar iets van zegt, ontstaat er vaak een gespannen sfeer. Men wenst zich niets van aan te trekken en doet het af met bijvoorbeeld "Fuck corona!". Een zeer onplezierige en soms bedreigende situatie. DE eigenaresse heeft drie keer de situatie gemeld bij de gemeente en ze heeft de belofte gekregen dat er iemand van handhaving langs zou komen. Maar tot op heden heeft ze daar niets (meer) van gehoord. De werkgroep heeft ook informatie ontvangen waaruit blijkt dat werkgevers die via uitzendbureaus arbeidsmigranten inschakelen, inspanningen verrichten om onderlinge besmettingen te voorkomen. Daartoe investeren zij in maatregelen. Maar uit een concreet voorbeeld weten we dat uitzendbureaus hun uitleenkrachten niet altijd juist instrueren. Met als gevolg dat de door de werkgever getroffen maatregelen door de arbeidsmigranten genegeerd worden of zelfs massaal overtreden. Ook ziet een werkgever met lede ogen bij de supermarkt "zijn" ingehuurd medewerkers uitstappen uit busjes, waarin ook medewerkers van andere bedrijven zitten (zie ook hiervoor). Hij heeft persoonlijk het uitzendbureau "op het matje" geroepen, helaas zonder direct effect. Ongetwijfeld gaat het op veel plaatsen prima. Maar juist op plaatsen waar het niet goed geregeld is (soms uit naïviteit, vanwege slordigheid of ook moedwillig, om zo kosten te kunnen besparen) ontstaan de risico's op verspreiding van het virus. De waarnemingen van het aanjaagteam over de vanuit het oogpunt van coronabesmetting risicovolle huisvesting van arbeidsmigranten gelden uiteraard ook voor de huisvesting van arbeidsmigranten in Horst aan de Maas.

Adviezen van brancheorganisaties (bij vervoer van arbeidsmigranten éérs een gezondheidscheck, het bewaren van de anderhalvemeter-norm in het vervoersmiddel, het dragen van mondkapjes in de bus) worden vrijwel algemeen in de wind geslagen. Het is gemakkelijk en voor ieder zichtbaar op parkeerterreinen bij supermarkten om vast te stellen dat regels niet nagekomen worden.

De situatie wordt nog knellender als we ons realiseren dat de arbeidsmigranten die in Horst aan de Maas komen werken, van elders komen. En de situatie in hun land van afkomst (denk aan Roemenië en Bulgarije, waarvoor de regering inmiddels code oranje voor heeft afgekondigd) en de omstandigheden waaronder zij vervoerd worden naar ons land, zijn vaak verre van ideaal en houden een extra risico in voor besmetting van hun omgeving, in dit geval in Horst aan de Maas. Op vragen van leden van de werkgroep huisvesting arbeidsmigranten (hoe en door wie wordt de komst van arbeidsmigranten uit deze landen bij de huisvestingsplekken in onze gemeente gecontroleerd; is de gemeente verantwoordelijk voor controle en naleving van nieuw komende mensen en wie borgt de gezondheidsrisico's voor ons en onze buurt; heeft gemeente een zorgplicht en wat doen ze ermee en hoe merken we dit?) antwoordt wethouder Bouten concreet en eerlijk dat de gemeente daar niet op handhaaft. Eenvoudig omdat het volgens wethouder Bouten een advies is en geen regel. Wethouder Bouten: "Dus zelfs als we zien dat mensen zich er niet aan houden dan mogen we er niets mee". Overigens signaleert wethouder Bouten een ander probleem, namelijk dat het voor werkgevers ook niet altijd duidelijk is of die Roemeense medewerker pas net in Nederland is of al vier weken ergens anders gewerkt heeft? Wat dat laatste betreft denken wij als werkgroep dat registratie – die nog niet echt van de grond is gekomen – een adequaat middel is om dit wél vast te kunnen stellen.

In de hiervoor geschetste situatie is het toezicht op, de controle van en handhaving in onze gemeente van cruciaal belang om het virus in onze gemeenschap zo veel als mogelijk onder controle te houden. En daarvoor is in onze ogen de gemeente voor een belangrijk deel verantwoordelijk waar het gaat om veiligheid. Dat kun je niet alleen overlaten aan belanghebbenden als uitzendbureaus, werkgevers en arbeidsmigranten zelf, die in veel gevallen geheel andere belangen hebben dan het belang van een veilige en gezonde omgeving voor de arbeidsmigranten en hun verdere omgeving. Belangen die vaak in de financiële sfeer liggen. De vleesverwerking in zowel Duitsland als ook bij ons heeft duidelijk laten zien dat je dat echt niet aan ook zogenaamd gerenommeerde uitzendbureaus, huisvesters, werkgevers en vervoerders kunt overlaten. De verantwoordelijkheid voor deze veiligheid ligt bij het gemeentebestuur. Het niet (serieus) nemen van de verantwoordelijkheid door verschillende ondernemers zelf heeft in voldoende mate aangetoond dat de gemeente zich hier niet meer achter kan verschuilen.

Dit constaterend hebben we vraagtekens bij de inzet van de gemeente op toezicht, controle en handhaving. Uit reacties van het college op vragen inzake de handhaving van coronamaatregelen bij arbeidsmigranten blijkt dat de gemeente de verantwoordelijkheid primair legt bij de mensen zelf, samen met hun huisvester, vervoerder en werkgever. Daarbij wordt te veel voorbij gegaan aan de afhankelijkheidsverhouding die in deze sector geldt (vaak dubbele of driedubbele afhankelijkheid: wonen, werken, vervoer). En daarbij wordt óók voorbij gegaan aan de werkgevers en (vooral) uitzendbureaus die om puur financiële redenen (eigen gewin) zich weinig gelegen laten liggen aan wat wij als normale, fatsoenlijke normen zien. In die gevallen zou de gemeente hard op moeten kunnen treden. Maar dat gebeurt in onze ogen te weinig. Deels heeft dat – denken wij – te maken met het tekort aan handhavers bij de gemeente, deels heeft dat onzes inziens ook te maken met de opvatting van het college dat zij kan volstaan met het verstrekken van informatie (eventueel in de vorm van vertaalde folders en posters) en leunt op de vermeende verantwoordelijkheidsgevoelens bij uitzendbureaus en/of werkgevers, die zoals wij eerder stelden niet geldt voor alle uitzendbureaus en werkgevers. Deels heeft het wellicht ook te maken met een tekort aan bevoegdheden van het college, c.q. de burgemeester. Maar die bedrijven die hun verantwoordelijkheid niet nemen kunnen wel de bron zijn van een risicovolle verdere verspreiding van het virus.

Conclusies:

- De coronamaatregelen worden als het gaat om arbeidsmigranten - zo toont de praktijk aan - veelvuldig en in ernstige mate overtreden.
- Het niet naleven van de voorschriften is een ernstige bedreiging van de veiligheid en gezondheid van onze inwoners.
- De praktijk heeft ook aangetoond dat we het toezicht en handhaven niet kunnen overlaten aan belanghebbenden.
- Mede met het oog op een toenemende uitbreiding van de pandemie is toezicht, effectieve controle en handhaving van cruciaal belang.
- Wij pleiten voor een strengere aanpak, waarbij van belang is dat de gemeente enerzijds grenzen opzoekt waar het gaat om haar bevoegdheden handhavend (en waar nodig sanctionerend) op te treden en anderzijds middelen zoekt om de handhaving waarvoor ze wél bevoegd is, ook daadwerkelijk uit te voeren.

Wij verzoeken uw college ons te laten weten of ze het met onze conclusies eens is en wanneer en op welke wijze onze gemeente invulling gaat geven aan haar verantwoording in deze.

Gezien de snelle uitbreiding van de pandemie, vernemen wij graag zo spoedig mogelijk.

Met vriendelijke groet,

Paul Geurts
(namens de werkgroep huisvesting arbeidsmigranten)

cc. gemeenteraad en media